

José Maria Montero*

La negociació política

L'actual marc jurídic-polític és objecte de controvèrsia a Euskal Herria. La Constitució refusada pel poble basc i l'Estatut refusat per uns i —de mínims— per altres, no són capaços de resoldre el contenciós basc que en aquest moment històric concret es formula com l'exercici del dret d'autodeterminació jurídica que està *sobredeterminat políticament* per una Constitució que nega aquest dret als bascos.

El pacte ha estat una constant històrica en les relacions entre els biscaïns i el senyor de Castella, els bascos i la Corona, i s'arrela en el més profund de l'antropologia cultural. El concepte *dret right recht droit dirito*, amb una significació comuna de linealitat en totes les llengües europees, adquireix un significat de profunda diferència en la llengua basca —*eskubide*—, en què significa literalment «prendre de la mà, conduir per la dreuera». Volem que aquesta disquisició lingüística serveixca per a acostar-nos a una millor comprensió del coneixement dels bascos. El pacte no és res aliè ni a la forma de pensar ni a la forma de capturar-se dels bascos a través de la història.

La formulació actual que els *abertzales* demanem es recull en els distints punts de l'alternativa KAS:

—Amnistia als presos polítics i retorn dels refugiats.

—Llibertat d'associació per a tots els partits polítics, incloent-hi els independentistes.

—Eixida escalonada de les forces represives.

—Millora de les condicions de vida dels treballadors.

—Estatut d'autonomia basc que incloga la plena oficialitat de la llengua basca, el dret d'autodeterminació i la incorporació de Navarra a les noves institucions nacionals basques.

Ha estat especial objecte de debat el dret d'autodeterminació en no tenir un encabiment constitucional, però no és menys cert que la mateixa Constitució recull en el seu títol 10 la possibilitat de reforma, d'aquí la peremptòria del canvi del marc jurídic-polític per tal de donar una eixida al contenciós basc.

¿Per què la necessitat del pacte en aquest moment històric? El desajust existent entre el marc jurídic-polític i la demanda social és una evidència que es constata en mo-

ments tan significatius com el referèndum constitucional, el referèndum d'aprovació de l'Estatut, el referèndum de l'OTAN, i les diferents eleccions generals i locals que van corroborant successivament el cada vegada més gran suport popular a les opcions *abertzales*.

Com si es tractés d'un combat singular, les forces contendents es personalitzen en l'organització armada ETA amb el seu potencial catalitzador i aglutinador d'un ampli sector del poble basc, i en els poders de l'estat, entre els quals destaquem el paper peculiar de les forces armades amb el seu rellevant paper constitucional de garant de l'ordenament i la integritat territorials que l'article 8 de la Constitució li atribueix. Ambdues forces són, per tant, els *subjectes garantidors* d'un eventual pacte polític.

El paper de les diferents forces polítiques

L'*abertzalisme* representa la majoria de l'electorat basc, un 70 per cent d'aquest, el mateix que refusà la Constitució i igualment refusà l'entrada a l'OTAN, i es manifesta profundament antiestatista. El nacionalisme moderat ha mantingut la representació quantitativament més nombrosa dels bascos, i Herri Batasuna, podríem dir-ho així, representa la ira dels bascos davant la violació d'aquests drets. D'altra banda, el Partido Socialista Obrero Espanol ostenta a Euskadi la representació més genuïna de la presència de l'Estat espanyol junt amb la bandera *rojigualda* de la Guàrdia Civil. El marc general de la discussió política que s'està duent a terme a Alger es desenvoluparà políticament en una segona fase entre el Partit Socialista i Herri Batasuna, i queda oberta una tercera fase per a la incorporació de les forces polítiques antiestatistes que estiguen per la reforma constitucional, i que deixi lloc al dret d'autodeterminació, autèntic nus gordià de la qüestió basca.

L'existència d'anteriors experiències negatives en la recerca d'un pacte que serveixca de marc d'acord per tal de reubicar les relacions entre els bascos i l'Estat espanyol no ha de ser causa de desànim perquè aquest arribi a produir-se, ja que, com va dir el poeta espanyol Antonio Machado, «no está el mañana en el ayer escrito». □

* *Advocat i diputat al Parlament Europeu per Herri Batasuna.*